

Mattias Hägg

Kommunstyrelsen

mattias.hagg@trelleborg.se

Remiss, betänkandet Värde av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften

Sammanfattning

På regeringens uppdrag har en särskild utredare lämnat ett betänkande med förslag som ska stärka kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, och på system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av sådan utbyggnad. Direktiven till utredningen har varit sådana att det så kallade kommunala vetot inte skulle ändras och inte heller fick kommunal ersättning i form av skatt eller likande föreslås. Syftet har varit att hitta förslag som ökar kommunernas vilja att tillstyrka vindkraftsetableringar utan att intresset för att investera i vindkraft minskar.

Förslagen delar in berörda i fyra nivåer: Intilliggande fastigheter, Närboende, Lokalsamhället och Kommunen. För de tre förstnämnda föreslås en kompensation i form av en vinstdelning, dvs. att berörda inom ett visst avstånd ska få del av den vinst som vindkraftsparken genererar. Är du dessutom närboende ska du ha rätt att kräva en inlösen av din bostadsfastighet.

För tillstyrkande av en etablering föreslås kommunen kunna ställa som krav på vindkraftsägaren att avsätta en del av vinsten för ändamål riktade mot lokalsamhället. Kommunen kan dock inte föreskriva vad stödet ska användas till utan det förhandlar ägare och lokalsamhället om.

I föreliggande förslag ges ingen ersättning till kommunen. Detta eftersom betänkandet gör bedömningen att detta endast kan ske genom en statlig finansiering eller en skatt, vilket betänkandet inte fick föreslå. I och med att kommunerna i detta förslag inte får någon ersättning/intäkt gör betänkandet vidare bedömningen att syftet med utredningen inte fullt kan uppnås. Man föreslår därför att förutsättningarna för en kommunal kompensation utreds skyndsamt.

De aktuella förslagen innebär en kompensation för de som direkt påverkas av en vindkraftsetablering, dock inte kommunen. Kommunstyrelsen bör därför i sitt yttrande ställa sig positiv till förslagen i betänkandet under förutsättningen att det "kommunala vetot" finns kvar oförändrat. Då ges ersättning till berörda samtidigt som kommunen har det slutgiltiga avgörandet kvar.

Mer information och kommunledningsförvaltningens förslag till yttrande i sin helhet finns under rubriken *Ärendet* i kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse, Remiss, betänkandet Värden av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften, KS 2023/411, 2023-06-22

Remissmissiv, 2023-05-10

Slutbetänkande av Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft "Värden av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften", april 2023

Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta

att anta föreliggande förslag till yttrande som sitt eget

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet (via e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till lars.bryntesson@regeringskansliet.se, diarienummer KN2023/03016 och remissinstansens namn anges i ämnesraden)

Ärendet

Regeringen tillsatte den 7 april 2022 en särskild utredare med uppgift att lämna förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, och på system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av sådan utbyggnad.

Utredningen har resulterat i ett betänkande med namnet ”Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften”. Betänkandet är nu ute på remiss och Trelleborgs kommun har getts möjlighet att lämna ett yttrande.

Sammanfattning av betänkandet och dess förslag

Elektrifieringen av samhället går fortare än väntat och ställer krav på ökad energiproduktion. Utbyggnaden av vindkraft har varit kraftig och är fortsatt stark fram till 2025, men därefter mer osäker. Andelen kommuner som använder sitt s.k. vindkraftsveto har ökat under senare år. Det finns stora geografiska variationer, men de flesta kommuner saknar idag konkreta incitament att medverka till utbyggnad eftersom vindkraften, till skillnad från arbetsintensiv verksamhet, vanligtvis skapar begränsad sysselsättning eller annan nytta i kommunen

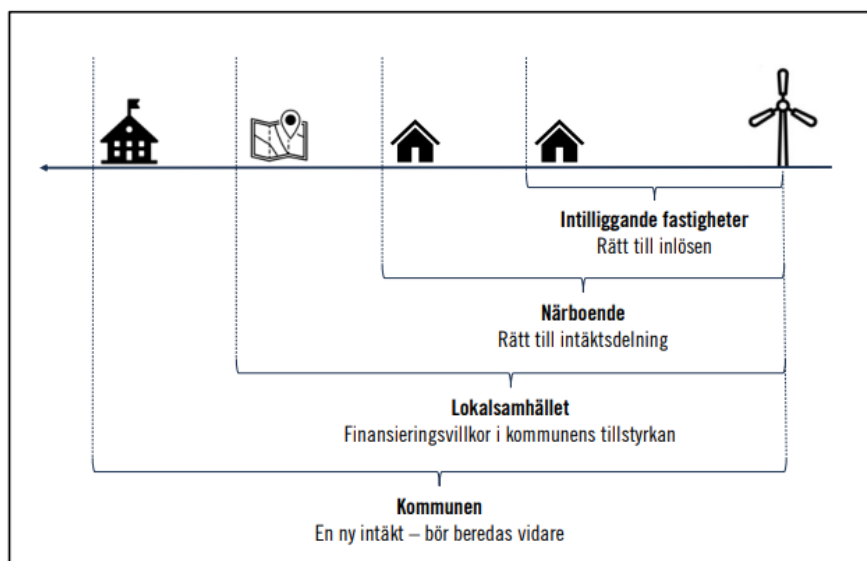
Avgränsningar – detta ingår ej:

- Havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen
- Kommunala vetots vara eller inte, eller dess utformning
- Prövningen enligt miljöbalken
- Miljönormer, ljud m.m.
- Riksintressen, t.ex., försvaret, energi, rennärning, friluftslivet
- Teknikneutralitet
- Elnätsfrågor, stödtjänster

Förslaget är att endast vindkraftsverk med en totalhöjd över 120 m ska omfattas.

Incitament och kompensationssystem

Betänkandets förslag framgår schematiskt av figuren nedan.

Vad gäller *kommunen* är slutsatsen: Tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan bara kan uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i kommunen ger denna en intäkt. En sådan intäkt kan bara åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning.

Inget av de alternativen är dock, utifrån utredningens direktiv, möjliga att föreslå. Frågan om kommuners incitament bör därför skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet.

För *lokalsamhället* (föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparken) ska kommunen kunna förena sitt beslut att säga ja till en vindkraftspark med ett finansieringsvillkor.

En andel av parkens intäkter ska då varje år gå till lokalsamhällets utveckling. Förslaget gäller både land- och havsbaserade parker.

Kommunen ska i finansieringsvillkoret ange hur stor andel av produktionsintäkterna som finansieringsbeloppet ska motsvara, dock högst 0,25 procent. Kommunen har därefter ingen möjlighet att påverka hur ersättningen används utan det är upp till vindkraftsparksägaren och lokalsamhället.

Denna typ av ersättning finns i praktiken idag i stor utsträckning på frivillig basis och benämns då ofta som "bygdepeng". Den genomsnittliga storleken på bygdepengen är 0,25 procent.

Närboende (den som äger en bostadsbyggnad inom tio gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska varje år under verkets livstid få rätt till en andel av verkets intäkt (intäktsdelning). Storleken på andelen ska bero på hur långt ifrån verket byggnaden ligger.

Om avståndet mellan byggnaden och vindkraftverket är 1 000 meter eller mindre, ska byggnaden berättiga till intäktsdelning motsvarande 2,5 promille av marknadsvärdet av verkets elproduktion under kalenderåret innan. Om avståndet är större än 1 000 meter, ska beloppet justeras ned linjärt: från 2,5 promille vid ett avstånd om 1 000 meter till noll vid ett avstånd om 10 gånger verkets totalhöjd.

Ägare av intilliggande fastigheter (inom sex gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska, för att skapa en grundtrygghet vid projektering, få rätt till inlösen. Dessa ska, inom ett år från det att verket satts i drift, kunna begära att vindkraftsparkens tillståndshavare löser in deras fastighet. Ersättningen ska motsvara vad fastigheten hade varit värd, om parken inte hade uppförts.

Tillståndshavaren kan sedan sälja fastigheten vidare, den vidareförsälda fastigheten ska ha fortsatt intäktsdelning enligt Närboendeprincipen.

Betänkandet föreslår vidare att reglerna ska gälla för vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vinner laga kraft efter den 31 maj 2023. Detta för att inte förändra spelreglerna i efterhand för parker vars investeringsbeslut redan är fattade.

Vindkraft som kommunal energiplanering

Betänkandet menar att kommunernas planering av vindkraft i högre grad ska betraktas som en del av kommunens energiplanering. Det förordas att lagen om kommunal energiplanering ska ges en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering. För att åstadkomma detta, föreslås att Energimyndigheten ska ta

fram en tydliggörande vägledning för hur lagen bör tillämpas i dagens förhållanden. Samtidigt föreslås att ett tillfälligt ekonomiskt stöd införs under åren 2024–2027 för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft).

Konsekvensutredning

Enligt betänkandet har det viktigaste i konsekvensutredningen varit att säkerställa att förslagen väsentligt ökar kommunernas tillstyrkan av vindkraft, men samtidigt inte fördyrar för vindkraften så att investeringsintresset minskar väsentligt. Den gröna boken i figuren nedan, visar var förslagen behöver hamna för en fortsatt utbyggnad av vindkraften.

	Kommunal tillstyrkan ökar väsentligt	Fortsatt låg kommunal tillstyrkan
Fortsatt tillräckligt investeringsintresse	✓	✗
Investeringsintresset minskar väsentligt	✗	✗

Ringens i figuren ovan visar var betänkandet anser att ett genomförande av förslagen hamnar. Det bedöms att med förslaget kommer det att finnas ett fortsatt tillräckligt investeringsintresse i svensk vindkraft. Detta baseras på en konsekvensutredning som Sweco gjort. Denna visar att förslagen kommer kosta runt 1 öre per producerad kWh, vilket inte bedöms påverka investeringsintresset nämnvärt. Däremot är bedömningen att förslagen inte kommer att öka kommunernas tillstyrkan i någon väsentlig mån. Anledningen är att förslaget inte ger kommunerna någon intäkt.

En intäkt bedömer betänkandet kommer krävas, främst för de kommuner vars nej i nuläget beror på rättviseskäl. Motståndet hos dessa kommuner, som främst ligger i mellersta och norra Sverige, bottnar i upplevelsen av att ännu en naturresurs, denna gång vinden, utvinns på ett sätt som påverkar livsmiljön i närområdet negativt, samtidigt som värdet realiseras på annat håll i landet eller utomlands. En kommunal intäkt är även den åtgärd som eventuellt skulle kunna påverka kustkommuner, vars nej till havsbaserad vindkraft beror på att havsutsikten påverkas.

Betänkandets förslag skulle eventuellt kunna vara tillräckliga för att påverka de kommuner vars nej till landbaserade parker främst beror på parkernas påverkan på de närboende. Men projekten i dessa kommuner, som främst är belägna i mellersta och södra Sverige, räcker inte för att möta industrins och övriga samhällets ökade elbehov. Därtill bedömer betänkandet att det arbete som nu pågår kring kommuners incitament gör att även de sistnämnda kommunerna avvaktar med att säga ja till fler parker. Detta eftersom de inte vill riskera att bli utan incitament som eventuellt

kan komma att införas. Den fortsatta beredningen av en kommunal intäkt behöver därför ske skyndsamt.

Påverkan på Trelleborgs kommun

Då det så kallade "kommunala vetot" inte utretts utan en förutsättning i betänkandet är att detta ligger kvar innebär de genomförda förslagen ingen skillnad för Trelleborgs kommuns möjligheter att påverka etableringen av vindkraft inom kommunens gränser.

Men om närboende och lokalsamhället ges en ekonomisk kompensation för den påverkan som en etablering ger torde de berörda bli mer positivt inställda till etableringar, vilket skulle kunna försvåra för kommunen att säga nej till etableringar om kommunen skulle vilja.

Betänkandet anger inte några förslag där de närboendes möjligheter att överklaga eller på annat sätt påverka framtida etableringar förändras.

Utifrån de fyra nivåer som betänkandet anger (Intilliggande fastigheter, närboende, lokalsamhället och kommunen) bör förslagen anses som positiva. Förslagen ger de tre först nämnda berörda ett ekonomiskt incitament att ställa sig positiva till en etablering. Kommunen däremot har en, i förhållande till idag, en oförändrad position.

Samtidigt måste man konstatera att betänkandets förslag inte uppfyller den målsättning som utredningsarbetet haft, dvs att få till en ökning av kommunala tillstyrkande av etableringar av vindkraftsparker.

Betänkandet har inte haft mandat att föreslå vissa typer av ersättningssätt för kommuner utifrån direktiven. Men betänkandet lyfter ändå fram en kommunal intäkt som ett måste för att uppnå syftet. En sådan intäkt bedöms endast kunna ske genom statlig finansiering eller en skatt. Betänkandet föreslår därför att en sådan kommunal intäkt skyndsamt utreds.

Utifrån Trelleborgs kommuns perspektiv torde en sådan utredning vara positiv under förutsättning att det "kommunala vetot" finns kvar oförändrat. Då ges ersättning till berörda samtidigt som kommunen har det slutgiltiga avgörandet kvar.

Förslag till yttrande

Trelleborgs kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet *Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften.*

Kommunen är positiv till betänkandets förslag till kompensation för de som blir påverkade av en vindkraftsparks etablering.

Nivåerna Intilliggande fastigheter, Närboende och Lokalsamhället anser kommunen är korrekta att utgå ifrån och förslagen för respektive nivå är rimliga.

Eftersom betänkandet själv lyfter att förslagen inte möter det syfte som utredningen har haft om att öka den kommunala tillstyrkan av vindkraftsetableringar, stödjer Trelleborgs kommun förslaget om att en kommunal kompensation skyndsamt bör utredas. Kompensationen bör stå i proportion till etableringens påverkan på

kommunen. Kompensationen är ett viktigt incitament och en förutsättning för att kommunen ska ge sin tillstyrkan för framtida vindkraftsetableringar.

I en sådan framtida utredning kommer Trelleborgs kommun att motsätta sig om det finns direktiv som medger att det så kallade ”kommunala vetot” förändras eller inskränks.